

Bærum biblioteks historie

Skrevet av tidligere biblioteksjef Kaare V. Hanssen

Om opprettelsen av Bærum folkeboksamlinger 1907-09

Bærum Bibliotek ble opprettet under navnet Bærums folkebogsamlinger den 19. desember 1907 i herredsstyrets budsjettmøte. Forslaget om å opprette kommunale folkeboksamlinger ble fremsatt av redaksjonssekretær Ole H. Tokerud, men initiativet skal ha kommet fra herredskasserer J. Kummervold. Det ble bevilget 500 kr. til formålet og oppnevnt en komite «til at forestaa denne slags ordning». Medlemmer av komiteen ble fabrikkbestyrer Hans Tasserud, lærer Styrkaar Skare og typograf A. M. Andersen. Komiteen hadde innstillingen ferdig til neste budsjettmøte den 15. desember 1908. Den hadde hatt en rekke møter i årets løp, hadde søkt og fått statsbidrag (400 kr.), fått 50 kr. fra Bærums Øl- og Vinsamlag og 20 kr. fra Bærums kooperative selskab. Komiteen hadde også begynt å kjøpe inn bøker på grunnlag av Kirkedepartementets kataloger over bøker skikket for folkeboksamlinger. I innstillingen sies det at den ene boksamlingen bør anbringes i kommunelokalet, men dit kom den ikke før i 1927. Den andre burde ligge på Stabekk. Komiteen mente det ville være for lite med bare to boksamlinger «hvis folkebogsamlingene blot nogenlunde skal svare til sitt navn».

Hver av de to boksamlingene skulle bestå av 3 avdelinger:

1. Vestre Bærums folkebogsamling: a) Sandviken, b) Skui, c) Lommedalen og d) Bærums Verk.

2, Østre Bærums folkebogsamling: a) Stabæk, b) Høvik, c) Fossum og Haug.

For å kunne skaffe bøker til så mange avdelinger trengtes 2000 kr., «men selv med dette bidrag vil bogsamlingernes utvikling bli forholdsvis langsom. Men vinder bogsamlingerne publikums interesse, vil der utvilsomt findes udvei til at skaffe fornøden økonomisk støtte». Og som bevis på publikumsinteressen nevnes at Østre Bærums Ungdomslag allerede hadde gitt 500 kr. til boksamlingene. Komiteen gjør videre oppmerksom på at det vil bli nødvendig med trykte bokkataloger og seddelkataloger i avdelingene, og dessuten et moderne utlånssystem, slik som Deichman har, og Dewey's desimalklassifikasjon.

Komiteen hadde nok vært litt betenkt over beløpets størrelse, så den vedlegger en tabell over noen kommuners bidrag til sine folkeboksamlinger. Med 2000 kr. vil Bærum ligge langt under Trondheim, men på nivå med Oslo og Hamar, men noen amerikanske byer bevilget et mange ganger så stort beløp pr. innbygger. Forslaget ble ikke vedtatt, men det var nære på: 16 for og 16 mot, og dermed gjorde ordførerens dobbeltstemme utslaget. Men formannskapets forslag om 500 kr. ble forhøyd til 800 kr. (Også til skolebibliotekene ga herredsstyre mer penger, bevilgningen ble forhøyd fra 400 til 500 kr.)

Bibliotekkomiteen hadde også laget forslag til lover for boksamlingene. Avsnittet om låntagernes rettigheter og plikter er i «Nær overensstemmelse med dem, som gjælder Det Deichmanske bibliotek.» Bibliotekets styre skal bestå av 3 personer oppnevnt av herredsstyret. Det skal ansettes bibliotekarer og bestemme hvilke bøker som skal kjøpes. Men bibliotekarene skal assistere styret med bokutvalget, og deres plikter er utførlig beskrevet.

Bibliotekkomiteen arbeidet raskt og effektivt, for den første kommunale folkeboksamlingen i Bærum ble åpnet på Stabekk allerede 27. januar 1909, ikke mer enn vel ett år etter vedtaket om å opprette boksamlingene. Den andre ble åpnet i Sandvika 14. september samme år. (Komiteen hadde håpet på april!)

Forløperne – Niels Normans kirkebiblioteker, litt om utviklingen fram til 1900. Omorganiseringen 1874

Men dette var ikke de første forløperne til boksamlinger i Bærum. Komiteen skriver i sin innstilling at den overveier å henvende seg til «de eksisterende bogsamlinger» for å få i stand et samarbeid. En av disse var Lommedalen boksamling, som var en direkte etterfølger av de gamle kirkebibliotekene som ble opprettet av sogneprest Niels Norman i 1830.

Niels Norman (1770 – 1836) var en av mange prester på den tiden som var opptatt av folkeopplysning, og mente den kunne bedres ved opprettelse av «almuebogsamlinger.» Han hadde fått i stand en boksamling i Tranaøy i Troms allerede i 1805, og senere en i leikanger i Sogn. Han ble utnevnt til sogneprest i Asker prestegjeld i 1822.

Det var økonomiske bekymringer som gjorde det vanskelig å få til boksamlinger her, men da Selskapet for Norges Vel den 1. mars 1830 gjorde kjent at det ville gi bidrag til opprettelse av folkeboksamlinger, satte han i gang. Norman skrev en innbydelse til «enhver dertil formuede Sognemand» med oppfordring til å gi et passende bidrag til opprettelse av boksamlinger i prestegjeldets tre sogn, Asker, Tanum og Haslum. Boksamlingene skulle bestå av «et omhyggelig Valg af religiøse, moralske, filosofiske og økonomiske Skrifter, der opbevares i et Skab i Kirkerne». Utlånet skulle finne sted etter «enhver Kirketjenste til enhver paalidelig Sognemand , dog saaledes at de som engang for alle ved Bogsamlingernes Oprettelse afgive et et Bidrag ikke mindre enn 60 Skilling, læse frit. Andre svarer en billig Kiendelse til Bogsamlingens Vedligeholdelse og mulig Forøgelse...» Snaut fem måneder etter at innbydelsen var utsendt ble boksamlingene åpnet for utlån, i Asker og Tanum søndag den 25. juli, og søndag den 1. august i Haslum kirke.

Norman laget også lover for boksamlingene. Der står det at foruten bidragsyterne ved opprettelsen, også sognets lærere og alle som gir et bidrag på minst en spesiedaler skal få låne gratis, «andre betaler een Skilling for hver Uge en Bog haves til låns». Man fikk bare låne en bok om gangen, lånetiden var 3 uker, men lånet kunne fornyes hvis ingen andre spurte etter den, både tre uker og lenger. Bøkene skulle føres inn i protokoll med nummer og det skulle føres utlånsprotokoll. Hvert år skulle skolekommisjonen forelegges regnskap over inntekter og utgifter, protokollene skulle forevises ved visitasene, og visitorator skulle antegne i hvilken stand han fant «Indretningen». I den protokollen som er fra Haslum sogn, og som er den eneste som er bevart i Statsarkivet, er det en fortegnelse over bidragsyterne i Haslum sogn. De som ga penger var gårdeiere og embetsmenn. De fleste ga 60 skilling, noen få litt mer, men Pløen på Høvik gård rev i 15 spesiedaler. I Haslum var det 38 bidragsytere, i Tanum 63 og i Asker 80. Fortegnelsen over bøkene er gjengitt i Hans Christian Mamens bok Asker Bibliotek 1830-1980, s. 27, og lovene finnes også der, fra s. 25. (Mamen behandler historien fra 1830 til 1896, da det kommunale Asker bibliotek ble etablert, i kapitlet Asker Landalmues Bibliothek, s. 21 til 34.)

Bokfortegnelsen viser at bokutvalget var variert. Det var bøker om jordbruk, hagebruk, husdyr og enkelte andre praktiske fag, en «Matematisk Lommebog», Wergelands «For Arbeiderklassen», Snorres kongesagaer, en Norges-geografi og ellers noen religiøse bøker, som ventelig er. Bøkene var ofte gaver fra privatpersoner, fra Selskapet for Norges Vel, Asker sogneselskap, eller de var kjøpt for innsamlede midler og bidrag fra Norges Vel. Mamen skriver at det kom tilbud om bøker fra Akershus Landhusholdningsselskab i 1836. Det kom også et sirkulære fra Kirkedepartementet i 1837 med spørsmål om boksamlingenes tilstand. Skolekommisjonen i Asker prestegjeld svarte at «Der gives trende Almuebogsamlinger eller

Læseselskaber, eet i hvert af Præstegjeldets trede Sogn. Bogsamlingen i Asker bestaae af 90 Bind, den i Vestre Bærum af 85 Bind og den i Østre Bærum af 70 Bind. Disse Bøger ere valgte med Tanke paa Almuens Tarv og med Overlæg, bruges flittiligen og bidrage saaledes ikke lidet til Almuedannelsens Fremme.»

Skolekommisjonen var så tilfreds med sine boksamlinger at den ikke fant det aktuelt med tilskudd fra staten, noe departementet forespeilet, på visse betingelser og etter søknad. Stortinget bevilget 2000 spd. til fordeling mellom almuebogsamlingene, en av dem ble 1695 spd. delt ut i 1841, resten to år senere. Formannskapet i Bærum søkte om 50 spd., men de bidragene som ble gitt varierte mellom 15 og 30 spd. (Se Kildal, s. 103 – 111.) Dette var de første statsbidrag til folkeboksamlingene. Like etter at formannskapsloven var satt ut i livet kom almuebibliotekene i Østre og Vestre Bærum på formannskapets dagsorden. Formannskapet foreslo for herredstyret at det skulle settes av penger av Bygdemagasinetts fond til bibliotekene, 100 spd. til hver. Rentene skulle brukes til innkjøp av bøker m.v., mens hovedkapitalen skulle være almuebibliotekenes eiendom. Bibliotekene kunne disponere pengene fra 1. januar 1840. Og dermed var det også gitt et kommunalt bidrag til bibliotekene. (Se kapitlet om folkeboksamlingene i b.2 av Bærumsboken (1924).

Vi vet ikke mye om bruken av våre boksamlinger i midten av forrige århundre, antagelig har utlånet vært beskjedent i årene fremover mot 1870. For da fikk seminarbestyrer Berg ved Asker skolelærerseminarum i oppdrag «at virke for gjenoppsettelse av sognebibliotekene for at faa midlene anvendt», som det står i Bærumsboken. Berg kom frem til at det ville være bedre å få bibliotek i hver skolekrets, enn bare i de to kirkene. Han foreslo for herredsstyret at de midler som tilhørte de to bibliotekene skulle fordeles på syv skolekretser pluss Seminarets øvelsesskole på gårdene Holo og Bjerke i Vestre Bærum. Høvik verks og Snarøya ble unntatt fordi de var opprettet senere enn pengene var innsamlet. Forslaget ble vedtatt 21. februar 1874 med tilføyelsene at beløpene skulle utbetales først når de private midlene var kommet inn. Det ser ikke ut til at alle boksamlingene var kommet i drift, ifølge Bærumsboken, eller at de som gjorde det ble meget brukt. På Lysaker, Haug og i seminariets øvelsesskole skal det ikke være funnet noe spor etter bibliotekene, og på Skui og Evje har utlånsvirksomhetene vært liten og tilfeldig. Som nevnt foran er det bare boksamlingen i Lommedalen som, tror man, har vært i drift hele tiden, og – for å sitere Bærumsboken – «kan sies at danne en ubrudt forbindelse mellom de gamle almuebiblioteker og Bærums folkeboksamlinger». Ved fordelingen av midlene fra kirkebibliotekene fikk Lommedalen 16 bøker fra biblioteket i Tanum kirke og 4 daler i penger. Boksamlingene var først og fremst i den gamle skolen, men ble flyttet til ungdomslagetts lokale «Solhaug» i 1900. I 1911 ble den innlemmet i de nye kommunale folkeboksamlingene. Da Tokerud skrev sin historikk i 1923/24 (i Bærumsboken) fant han noen få bøker fra Tanum i Lommedalens hyller, bl.a. Kongespeilet, som nå er i Bærumsamlingen, Asbjørnsens «Landmandsbok» i 6 bind, en bok med tittelen «Hvordan modstridende politiske Meninger kan forenes», og et par religiøse bøker. «Disse veteraner staar endda paa geledd i boksamlingen», sier forfatteren. Men de er nok kommet bort.

På slutten av forrige århundre fantes det også andre bibliotek i Bærum. Den 30. november 1868 ble Sandviken Laanebibliotek åpnet. Det antas at Brodtkorp på Kjørbo var giveren. I noen år holdt det til hos «frk Svane i Posthusgaarden ved Løkkebroen», før det ble overlatt til Evje skole.

Det fantes også boksamlinger på Bærums Verk, Snarøen Brug, Snarøens Høvleri, boksaml. antakelig gitt av brukseier Fûrst, og Fossum Brug. Disse boksamlingene endte etter hvert opp i Bærum folkeboksamlinger.

Tiden etter 1909 – kort om de enkelte avdelingene – opprettelse og nedleggning

Etter at Bærum folkeboksamlinger var etablert som kommunal institusjon i 1909 med to boksamlinger, kom tre nye til i 1911, foruten Lommedalen, en på Høvik og en på Skui. To år senere kom Snarøen, som ble slått sammen med det gamle bruksbiblioteket. Dermed var disse 6 avdelingene i drift: Stabæk, Sandviken, Lommedalen, Høvik, Skui og Snarøen. Den neste og syvende kom ikke før i 1922: Fossum, og så ble det igjen et langt opphold til den gamle boksamlingen på Bærums Verk ble overtatt av kommunen i 1930. Den neste avdelingen som kom til var Jar i 1934, deretter Haslum i 1942, Grav i 1943, Tanum i 1944, Lysaker og Valler i 1957, Bryn i 1958 og endelig Eikeli i 1962. Det var jo en imponerende rekke etableringer fra krigstiden og langt opp i etterkrigstiden, men noen ble lagt ned igjen etter en tid. Fossum, Snarøya, Jar, Haslum, Grav, Tanum, Lysaker og Bryn var alle i folkeskoler, Eikeli i det nye gymnaset, og flere av skolene trengte etter hvert plassen selv. Så måtte boksamlingene ut, Tanum i 1954, Haslum og Grav i 1963, Lysaker i 1968 og Eikeli i 1981. Boksamlingen på Valler aldershjem var utlånsstasjon under Sandvika, og ble betjent av en beboer. Den ble lagt ned i 1968.

Mer om de enkelte avdelingene

Den første avdelingen, «Østre Bærum folkeboksamling», som til å begynne med holdt til i et kjøkken i Samvirkelegets gård ved jernbanestasjonen, flyttet senere inn i et klasseværelse i Stabekk Skole. Boksamlingen fikk senere et rom til, men Fjeldstad er meget misfornøyd med at 3000 bind i åpne hyller med et moderne utlånssystem står i et klasseværelse, åpent for alle. «Her må de kommunale myndigheter snarest mulig trede støttende til», sier han.

Boksamlingen må få den tidligere vaktmesterleiligheten, men det ble ikke noe av. Først høsten 1961 ble det flytting, fordi skolen ville ha plassen, der også. Det var ledige lokaler i det nye Bygningsarbeidernes Hus på Bekkestua, og biblioteket fikk det minste som var ledig. Avdelingen skiftet navn til Bekkestua avdeling og ble der i tyve år. Utlånsavdelingen var på ca. 100 kvm., et leseværelse på 25 kvm., og et bokmagasin på 25 kvm. Magasinet skulle være for alle avdelinger. Avdelingen fikk alt det første året større utlån enn Sandvika, til tross for en liten og nedslitt bokbestand. Men takket være «Compactus»-reolene i magasinet ble det plass til en bra boksamling etter hvert. Og avdelingene fortsatte å sette utlånsrekorder utover i 60- og 70-årene. Beliggenheten var meget god, så selv om det var trangt mellom reolene, kom det flere og flere lånere. Bekkestua var allerede et travelt butikkssentrum omkring 1960, det største etter Sandvika, og her bodde folk tettere innpå sentret. Det var også et viktig trafikknutepunkt i Østre Bærum, og bibliotekets administrasjon mente derfor tidlig på 60-tallet at Bekkestua var det beste sted for et nytt hovedbibliotek. Men det skulle gå noen år før den tanken ble realisert. Det nye bibliotekbygget var ferdig vinteren 1980\81, og 2. februar ble det nye hovedbiblioteket åpnet for publikum, nøyaktig 72 år etter åpningen av boksamlingen ved Stabekk jernbanestasjon. Det var et sprang fra et lite kjøkken til 1400 kvm. publikumsareal, men 70 år er også en lang tid. Det ble straks en sterk økning i benyttelsen, utlånet steg fra 99 355 i 1980 til 170 864 i 1981 på bare 11 måneder. Siden har det vært en jevn økning til 340 335 utlån i 1998, og det ble registrert 373 281 besøk det året.

Vestre Bærum folkeboksamling i Sandvika hadde tilhold flere steder før den kom på plass i den nye kinogården vinteren 1960/61. Fjeldstad skriver at den åpnet sin virksomhet i en privatstue, som ble benyttet av husets folk, så kom den til Løkke, som kommunen hadde kjøpt, men her måtte den ta til takke med det som var til «overs», f. eks. et lite kjøkken. Neste stopp ble den gamle kommunebygningen, det skjedde den 13. september 1927, for det året var Rådhuset ferdig. Men biblioteket var innom flere steder, bl.a. Budstikkegården og en

tyskerbrakke bak Rådhuset før det kunne ta i bruk de første lokalene som var planlagt og bygd for det som skulle være hovedbibliotek i Bærum i tyve år. Biblioteket var både pent og praktisk, men det var altfor liten plass til kontorer og bokmagasin. Bibliotekets lokaler i kinogården var på 385 kvm. Husleien var 38 500 kr., kr. 100 pr kvm. Den ble betalt til Bærum kinomatografer.

Biblioteket ble åpnet med en liten høytidlighet den 27. januar av ordfører Haugerud, som sa han skjønte lokalene var små, men han håpet det ville bli mulig å få større senere. Utlånsavdelingen var på ca. 170 kvm., og bokhyllene var nesten fulle allerede ved åpningen. Men det var kontor- og magasinplassen som var mest underdimensjonert. Det skulle gå 17 år før biblioteket ble utvidet. Nabogården, Bærum Yrkesskoles gård, ble fraflyttet, og biblioteket fikk overta hele annen etasje, og noe av første. Utlånsavdelingen ble forlenget gjennom veggen i den gamle snekkersalen, og ble dermed nesten 100 kvm. større. Sommeren 1977 var ombyggingen ferdig (da hadde Yrkesskolens gård – bygning fra 1937 – stått tom i fire-fem år). «Boken Kommer» kom tilbake fra sitt eksil i Anthon Walles vei 37, og bokmagasiner ble det både i Yrkesskolens første etasje og i Anthon Walles vei. Personalet, som jo hadde vokst siden 1960, fikk et stort spise- og møterom. Men etter hvert ble utlånsavdelingen igjen for liten, og den nye Kommunegården på vestsiden av Sandvika ble redningen. Her fikk Sandvikafilialen et meget stort og flott lokale i 1990. Den skal være landets største bibliotekfilial.

I april 1961 ble Høvik avdeling stengt og bøkene pakket ned. Den hadde vært i annen etasje i et hus ved stasjonen, med manufakturforretning i første, siden 1911, men fikk i 1924 eget hus, skjenket til kommunen av konsul Georg Iversen. Huset som var den første bibliotekbygning i Norge utenfor byene, måtte rives fordi den lå i veien for E18, som da var kommet frem til Høvik. Kommunen solgte huset til riving, og etter mye strev ble huset revet i løpet av våren. (Om Georg Iversen og hans donasjon, se Bærumsboken, b.2, s. 187 og 189). Det lykkes ikke å skaffe nytt lokale til boksamlingen før det nye menighetshuset ved siden av kirken sto ferdig i 1972. Den nye filialen ble åpnet den 18. mai i annen etasje der den har utlånsavdeling, en liten lesesal, et bitte lite magasin og et kontor bak skranken.

Den 24. november samme år ble Eiksmarka avdeling åpnet i det nybygde «Velferdshuset», som kommunen hadde oppført på en tomt Eiksmarka Vel stilte til rådighet på sitt friareale, ved Niels Leuchs vei. Gangavstanden til Eiksmarka sentrum er ikke stor, men bibliotekets administrasjon ønsket en nærmere plassering. (Det samme gjelder Høvik: Heller ikke her er biblioteket sentralt plassert i butikkstret, noe som sikkert hadde ført til en større benyttelse.) Eiksmarka-avdelingen hadde tidligere vært i Eiksmarka skole siden 1954, da kom den fra Fossum skole, der den hadde vært siden 1922. Velferdshuset ble bygd som offentlig tilfluktsrom (dermed fikk kommunen statsstøtte, og et billigere bibliotek), og det har et tilbygg som huser helsestasjon for mor og barn og møtelokale for Vellet. Utlånet er inne i tilfluktsrommet, som gir maksimalt med veggplass til reoler, men barneavdelingen, ekspedisjonen og et ganske romslig kontor er i et tilbygg foran tilfluktsrommet. Bærumsbibliotekene besto dermed i 1972 – og frem til 1981 – av disse avdelingene: Hovedbibliotek i Sandvika, filialer på Bekkestua, Høvik og Eiksmarka og «utlånsstasjoner» på Eikeli, Snarøya, Jar, Skui, Bærums Verk, Lommedalen og Bryn (som i 1974 kom til Rykkinn). At utlånsstasjonen på Bryn skole kom til Rykkinn, skyldtes at kulturadministrasjonen ønsket å få en kino i KI-sentret, og resultatet ble en kombinasjon av kino og bibliotek i samme sal. Det ble satt opp et spesielt elementhus, som inneholdt en stor sal, maskinrom og entre. Det ble vist film noen kvelder, og biblioteket holdt åpent to ettermiddager og tre formiddager, til sammen 11 timer i uka. Dermed var det blitt nesten som

en filial, men med deltidsansatt personale. Bibliotekets administrasjon var litt skeptisk til en så utradisjonell løsning, som Fjeldstad hadde vært til åpne hyller i klasseværelsene i Stabekk skole. Men det fungerte bra i 13 år, til både kino og bibliotek flyttet inn i nye lokaler hver for seg i det nye «grendehuset», et tilbygg til KI-sentret. Dette ble Bærum biblioteks fjerde filial, også den med mindre plass enn planlagt, men i 1986 ble et nabolokale ledig, og filialen fikk overta det. Arealet ble økt til 490 kvm., og har med denne utvidelsen fått

De små avdelingene

Også de små avdelingene, utlånsstasjonene, hadde flyttet en eller flere ganger, unntatt Skui. På Snarøya hadde det vært boksamling i tilknytning til Snarøens Høvleri, i hvert fall siden 1880-årene, kanskje før. Opprinnelsen er usikker, det antas at boksamlingen var skjenket av brugseier Valentin Fürst (Bærumsboken), en tid ble den tatt hånd om av en ungdomsforening, den fikk 50 kr. av kommunen i årene 1904-06 og hadde 520 bøker i 1906. Det har vært en aktiv boksamling også før den ble kommunal: i 1912 ble det lånt ut 1300 bøker, i følge Bærumsboken. Første året som kommunal, 1913\14 var utlånet dobbelt så stort. – Snarøen folkebogsamling fikk først plass i folkeskolen, som tidligere hadde vært Folkets Hus, det ble kjøpt av kommunen i 1908. Boksamlingen var først i et klasseværelse, men ble siden forvist til et uthus, det var ikke isolert og derfor meget kaldt om vinteren. Det hjalp ikke stort å fyre, selv om ovnen var glødende måtte frk. Kornbrekke være godt klædd og ha fingervantene på når hun stemplet ut bøkene. Men høsten 1962 fikk biblioteket et meget bra lokale i den gamle bruksskolen, Bergvang, like ved Snarøya kirke. Huset var nyoppusset, og biblioteket fikk klasserom i annen etasje helt alene. (Som regel var boksamlingene på skolene i klasseværelser som ble brukt til undervisning). Men allerede i 1966 måtte biblioteket flytte ut igjen, og fikk et

Skui avdeling var fra starten av i annen etasje i lærer Fjeldstads hus på Vøyenenga. Rommet var ikke stort, men hadde plass til mange bøker, og var praktisk innrettet. Det var jo også greit at bibliotekaren bodde i huset. I 1961 var ennå blendingsgardinene fra krigen for vinduene, alt var stygt og nedslitt, men etter en grundig rengjøring og oppussing og med nye reoler ble det igjen et meget tiltalende lite bibliotek. Avdelingen ble stengt for godt 15. des. 1988.

Etter at boksamlingen i Lommedalen var blitt kommunal i 1911, var den fortsatt et par år i ungdomslokalet «Solhaug», der den hadde vært siden 1900. I 1913 kom den tilbake til skolen, hvor den fikk to rom i annen etasje, og der ble den helt til det nye eldresentret sto ferdig i 1983. Der ble det et meget pent bibliotek med nye møbler og reoler, men bøkene var de gamle. Biblioteket ble høytidlig åpnet av ordfører Gravdahl den 20. oktober. Biblioteket var tilgjengelig for sentrets beboere også utenom bibliotekets åpningstider, og ble benyttet til møter, bridge og annen hobbyvirksomhet. Dessverre ble biblioteket stengt allerede 1990.

Vi vet foreløpig lite om boksamlingen på Bærums Verk før den ble kommunal i 1930. I 1950-årene og frem til 1964 var den i «Rulla», (Rulla var et lite hus i skråningen overfor «Stortinget», som ligger til høyre for Lommedalsveien der Verksgata tar av), kanskje har den vært der siden forrige hundreår? I 1964 ble biblioteket tilbudt en leilighet i en av de gamle arbeiderboligene ved «Triangelen», i Gamle Ringeriksveg 297, ved rundkjøringen. Beliggenheten var bedre, men noe godt lokale for biblioteket var det ikke. Et ganske romslig kjøkken med stor peis og komfyr, en stue og et lite sovekammer. Uten vindfang eller entre var det ofte kaldt om vinteren, men verket holdt ved, og kommunen betalte ikke husleie. Helt siden 1930 hadde verket gitt 300 kr. årlig til bøker, men det ble slutt. I 1989 ville verket ha

leiligheten tilbake for å bruke arbeiderboligen til barnehage, og dermed var det ikke lenger noen boksamling på Bærums Verk. Nedlagt 15 des. 1988 etter kommunalt vedtak.

Også Jar avdeling hadde en omskiftelig tilværelse før den flyttet inn i det nye menighetshuset, der biblioteket ble åpnet den 14. april 1961. Fra 1942 til 1960 hadde biblioteket holdt til i Jar skole, da måtte det ut av skolen, og var vel et års tid i et uthus på Storenga gård. I menighetshuset fikk biblioteket tilfluktsrommet, et pent rom på ca. 60 kvm. med mye veggplass og vinduer høyt på den ene veggen.

Som nevnt tidligere: Tanum ble stengt i 1954, og så gikk det slag i slag. Haslum ble stengt i 1963, da trengte skolen all plassen selv. Slik gikk det også på Grav, som ble stengt samme år. Så kom turen til Lysaker i 1968. Boksamlingen i Valler aldershjem ble også nedlagt det året. Skolebiblioteket på Eikeli gymnas ønsket mer plass i 1981, og folkebiblioteket måtte ut.

Litt om virksomheten i de første tyve år

Bygger vesentlig på Fjeldstads 20-årsberetning, 1929

Som bibliotekar ved Stabekk avdeling ble ansatt typograf Anders Marius Andersen (1870 – 1948). Han hadde vært formann i den forberedende bibliotekkomite i 1907, og var forretningsfører, dvs. folkeboksamlingens sjef fra 1913 til 1921. Ved Sandvika avdeling ble litograf Emil Amundsen bibliotekar. Ved de tre avdelingene som kom i 1911 var bibliotekarene lærere: Torleiv Lid, Styrkaar Skare og Chr. O. Fjeldstad. Også Snarøya ble tatt hånd om av en lærer, navnet var Midtvik. Om frk. Tora Samuelson på Fossum også var lærer, sier ikke Fjeldstad noe om. Lid var i mange år ved Lommedalen, men kom til Sandvika avdeling i 1924. Ved noen av bibliotekene var det ofte skifte av bibliotekar, noe Fjeldstad fant meget uheldig. Som eksempel nevner han Høvik, hvor en ny bibliotekar i 1916 fant en boksamling som «var totalt kastet over ende. Knappt to bøker som hørte sammen stod ved siden av hverandre, og bokkortene hadde i stor utstrekning byttet plass». Ved slutten av 20-årsperioden het bibliotekarene frk. Elianna Midtrød (Fossum), kontorist Jakob Kolberg (Høvik), overlærer Edv. Nyrønning (Lommedalen), overlærer Torleiv Lid (Sandvika), lærer og forretningsfører Chr. O. Fjeldstad (Skui), frk. Thora Horn (Snarøya) og frk. Anna Horn (Stabekk).

I Fjeldstads tyveårsberetning er det en tabell over utlånet fra avdelingene som vider at det har vært sterk utlånsvekst i de tyve første årene. I 1909, som ikke var noe fullt virkeår, ble det lånt ut ca. 3500 bøker, i det siste kalenderår i perioden var utlånet nesten 47 000 bind. I 1912 var det fem avdelinger som lånte ut 13 000 bøker, da det var blitt syv avdelinger i 1921-22, var utlånet økt til nesten 34 000. Og i de neste 6 årene steg utlånstallet til 46 000. Ikke rart at Fjeldstad var stolt over utviklingen. De høyeste utlånstallene gjennom hele perioden hadde Stabekk, det steg jevnt fra 2063 utlån i 1909 til 11 088 i 1927-28. Som nr. 2 kom Sandvika, som økte fra 3439 i 1910 til 9480 i det siste året. Nr. 3 og 4 var Skui og Høvik med et gjennomsnittlig årsutlån på 4284 og 3555 bind. Skjønnlitteraturen utgjør 83% av utlånet, faglitteraturen 17%, men utlånet faglitteratur viser tegn til stigning, sier Fjeldstad som er fornøyd med at det samlede utlån er mer enn fordoblet i de siste 10 årene. Og selv om han er bekymret over det lave utlån av faglitteratur, er han tilfreds med utviklingen av bibliotekene, som har fått større og større bokbestand, bedre kataloger og derfor også blir til nytte for lånerne, ikke bare til hygge. For å stimulere leselysten har noen avdelinger satt i gang

leserenger, der bøkene sirkulerer mellom medlemmene og tilslutt innlemmes i boksamlingen. Siden de nye bøkene i julelitteraturen, den gang som nå var mye etterspurt, ble det innført en liten kontingent for lån av de nye bøkene, 3 øre pr. dag den første uken, 6 øre i den neste uke og deretter 10 øre pr. dag. Men det kunne gjøres «avvikelser» for mindre etterspurte bøker. Fjeldstad er glad for at flere lærere viser interesse for bibliotekene og har anbefalt sine avgangsklasser å besøke boksamlingene etter endt skolegang. Og han avslutter med en takk til de kommunale myndigheter, selv om folkeboksamlingene ikke får de bevilgninger som de burde ha «i forhold til sin betydning som kulturbærende faktor».